

SOCIETATEA "PRIETENII ȘTIINȚEI"
PERMANENȚĂ CULTURALĂ DE PRESTIGIU
ÎN VIAȚA OLTENIEI (1915 - 1940)

OTILIA GHERGHE

La 9 iunie 1914 se constituia la București Societatea "Prietenii Științei", care avea ca scop "să întrunească pe toate persoanele care doresc răspândirea cunoștințelor teoretice și practice ale tuturor științelor". Din societate putea face parte "orice persoană doritoare de cultură"¹.

De la înființare, noua societate și-a propus, alături de obiective ca : fondarea de biblioteci științifice, organizarea de cursuri populare; cercetări botanice, geologice, astronomice; fondarea unor "Case ale științei" și extinderea ei prin crearea de filiale în principalele localități ale României.

Craiova a avut cinstea de a fi prima localitate a țării în care s-au pus bazele următoarei filiale ale Societății "Prietenii Științei". Referindu-se la acest moment al vieții culturale craiovene "Arhivele Olteniei" din 1922 consemnau: "A fost o adevărată sărbătoare pentru craioveni momentele memorabile de la Teatrul Național, unde s-a ținut prima adunare. Ne mai amintim cuvintele președintelui activ, dl. prof. Gheorghe Țițeica, ale ilustrațiilor săi colaboratori, reputatul V. Anestin, dr. Stănculescu, I. Jianu, ș.a., cuvinte de îndemn la muncă și de profeție pentru reușită"². Sărbătoarea culturală craioveană la care se referă documentul amintit avea în vedere întrunirea de joi, 29 ianuarie 1915, din cancelaria Liceului "Carol I" unde principalele personalități culturale ale orașului au constituit comitetul Secțiunii locale a Societății "Prietenii Științei" format din : Președinte de onoare, generalul dr. I. Vercescu, președinte activ, dr. Charles Laugier, vicepreședinți ing. C. Mateiescu și dr. Voiculescu; secretari: prof. C. D. Fortunescu și Nicolae Popescu, bibliotecar prof. Marin Demetrescu și casier dr. F. G. Mayer³.

Ziua de 29 ianuarie 1915 constituie momentul fondării Filialei Craiova a Societății "Prietenii Științei", a cărei activitate a debutat la 8 februarie prin deschiderea seriei de conferințe și prelegeri săptămânale susținute de ilustre personalități ale vieții culturale și științifice românești. Conferințele se țineau săptămânal duminica între orele 11-12, în Anfiteatrul Liceului "Carol I", prima fiind "Boalele ce însoțesc armatele : Ciurma" susținută de dr. Charles Laugier.

Perioada februarie 1915-1916 reprezintă prima etapă a activității complexe pe care filiala craioveană a desfășurat-o răspunzând unor cerințe de anvergură națională, culturală și politică, obiective care au vizat pregătirea populației în vederea desfășurării unității naționale a poporului român. Cele 50 de conferințe susținute în această perioadă în anfiteatrul Liceului "Carol I" din Craiova reflectă diversitatea temelor abordate, prezența unor personalități reprezentative ale științei și culturii românești; ecoul larg al manifestărilor ca trăsături definitorii ale activității filialei nou înființate: "Arta și războiul" susținută de C. D. Fortunescu; "Etnografia Daciei și expansiunea poporului român" de prof. Șt. Mircea; "Patriotism" de prof. Gh. I. Bușilă; "Monumente istorice" de prof. Șt. Ciuceanu; "Viața și opera lui Pasteur" de prof. I. Jianu; "Pictorul Rafael" de prof. A. Metzulescu; "Viața și opera pictorului N. Grigorescu" de prof. C. D. Fortunescu; "Oltenia și Serbia" organizată în beneficiul sârbilor refugiați în România și susținută de prof. univ. Nicolae Iorga; "Însemnări din cultura ardeleană" de C. Șaban Făgețel; "Mihai Viteazul" de avocat C. M. Ciocazan; "Isus Hristos ca om și Dumnezeu", de preot P. Drăghici; "Unire" de prof. Gh. I. Bușilă; "Războiul, pregătire și conducere", de cpt. Zătreanu "Arta noastră religioasă, origine și evoluția ei" ultima înaintea declanșării războiului, fiind prezentată la 12 iunie 1916 de prof. Ștefan Ciuceanu.

Referindu-se la această primă etapă a existenței și activității sale, președintele Charles Laugier, sublinia în 1924 că : "preocuparea Filialei <<Prietenii Științei>> a fost aceea de pregătirea sufletelor pentru marea încercare ce cu toții simțeam că trebuie să vie, războiul întregirii naționale. Avem mândria și credem, că munca noastră n-a fost zadarnică. Mulți vor fi fost cei ce și-au reamintit și au folosit în timpul războiului cele auzite la conferințele noastre, și mulți sunt cei dintre noi care, constienți de

sacrificiul ce-l făceau, s-au dat istoviți pământului, neavând, pentru a trece în întunericul de veci, altă candelă, decât văpaia idealului ce necurmat purtau în inimile lor"⁴.

În anul 1916, odată cu intrarea României în război, Filiala Craiova a Societății "Prietenii Științei" a fost obligată să-și întrerupă activitatea, fiind supusă în timpul ocupației dușmane, asemeni tuturor instituțiilor culturale, societăților științifice, personalităților politice naționale, unor măsuri de represiune deosebit de dure : sediul, arhiva și biblioteca devastate, militanții de frunte arestați, înțemnițați și deportați, activitatea prin conferințe interzisă. Dar în pofida terorii instaurate de trupele de ocupație, "bătrânii ca și copiii, intelectualii ca și muncitorii, orășenii ca și sătenii, toate clasele sociale deopotrivă în raport cu puterile și aptitudinile lor - declara Gh.D.Pencioiu în 1918 - și-au dat cu prisosință tributul lor pentru realizarea idealului Unirii și dezrobirii fraților noștri"⁵.

După încheierea războiului, la 22 ianuarie 1919, la chemarea dr.Charles Laugier, s-a întrunit adunarea generală a Filialei Craiova a Societății "Prietenii Științei". Au luat parte: Maria Mișu Popp, Al. Ludwig, Fr. Mayer, Poenaru, Ștefan Ciuceanu, M. Stăureanu, C. M. Ciocazan, Mihail Popescu, C. Sescioreanu, maior I. Demetrescu, Ionescu Bujor, general Gr. Marcu, Marius Metzulescu, Constantin Negreanu, I.B. Georgescu, Dem. Stoenescu, etc. După comemorarea membrilor societății morți în timpul războiului: dr. general I. Vercescu, general D. M. Vișoreanu, Mircea Constantinescu, V. Anestin, cpt. Zătreanu, dr. Militiciu, Ionel Pârăianu, ing. Teodorini, Al. Bărbulescu, prof. C. Mateiescu, Tiberiu Constantinescu, avocat Petre Georgescu, dr. Constantinescu-Slatina, dr. Giuniade, dr. Vulpescu, dr. Chiriacescu, dr. Landes, dr. Lucia Polichron, preot Constantinescu, ofițerii Traian Constantinescu și P. Ioachimescu, s-a ales noul comitet avându-l ca președinte pe dr. Charles Laugier iar vicepreședinți pe C. D. Fortunescu și Marius Metzulescu ⁶.

De asemenea, s-a adoptat noul statut al Societății care își propunea printre altele, "ținerea de conferințe și cursuri populare, atât în Craiova cât și în toate centrele din Oltenia unde s-ar putea constitui o secțiune a acestei societăți, înființarea unei biblioteci, a unui muzeu științific, excursii istorice, botanice, geologice, industriale etc, sub conducerea specialiștilor, înființarea unei publicații periodice a "Prietenilor Științei", formarea unei secțiuni muzicale, artistice a societății, înființarea unei case a "Prietenilor Științei" în Craiova. Societatea va purta numele de Societatea "Prietenii Științei" Craiova ⁷.

Până la 22 ianuarie 1919 activitatea Societății a avut la bază statutele celei din București.

Prima conferință după război, "Regina și Țara mea", a avut loc la 27 ianuarie 1919 și a fost susținută de Dem. D. Stoenescu⁸.

Împlinirea a 4 ani de la înființarea societății s-a sărbătorit printr-un grandios "festival", luni 11 martie 1919, compus dintr-un program special susținut de elevele de la Școala secundară de fete și elevii Liceului militar, 1a care și-a adus contribuția și orchestra societății⁹.

Activitatea desfășurată de Societatea "Prietenii Științei" între 1919-1940 corespunde, din punct de vedere istoric, cu etapa consolidării, recunoașterii internaționale și a puternicei dezvoltări democratice a statului național unitar român. Societatea s-a aliniat organic obiectivelor culturale, științifice, politice și economice ale societății românești interbelice, a beneficiat de participarea unor personalități de prestigiu ale vieții universitare și academice din țara noastră ca: Gh.Țițeica, Nicolae Iorga, Mircea Eliade, Ion Pillat, Constantin Angelescu, George V. Brătianu, George Maiorescu, Ion Andrieșescu, Ionescu Argetoiaia, I.C.Filliti, D.P.Panaitescu, O.Tafrali, C.Rădulescu Motru, George Fotino, Nichifor Crainic, general Rudeanu etc. Atrăgând un larg auditoriu în amfiteatrul Liceului "Carol I", în sala Teatrului Național care în scurt timp a devenit și ea neîncăpătoare, în Sala cinematografului "Select" și în Sala "Renașterea"¹⁰. Totodată, societatea a organizat și patronat numeroase vizite și manifestații de înfrățire între bănățeni și olteni, au susținut conferințe la Caransebeș, Oradea, Lugoj, Timișoara, Arad.

Rămâne memorabilă vizita efectuată la Craiova în zile de 1 și 2 iulie 1922, de "Reuniunea Română de Cântări și Muzică" și "Reuniunea Filarmonică" din Caransebeș, când bănățenii au fost primiți cu cele mai înalte onoruri în vechea Cetate a Băniei. La intrarea trenului în gara frumos împodobită, muzica a intonat imnurile "Deșteaptă-te române" și "Pe-al nostru steag". Timp de două

zile orașul Craiova a fost în sărbătoare. La banchetul, de la Liceul Militar, dat în onoarea oaspeților, dr. Charles Laugier le-a urat un călduros bun venit: "Mai potrivit cu sentimentele noastre adevărate ar fi fost să vă spun nu bine ați venit, ci, Bine că ați venit în fine! Bine că a dat Dumnezeu să veniți în fine, căci de mult vă așteptăm! Au trebuit 20 de veacuri de așteptare și doi ani de epopee - declara președintele Societății - ca să se poată aduna în fine de pe căi străine fiii acestei țări"¹¹. La 27-28 mai 1923 craiovenii au întors vizita, fiind primiți la Lugoj cu același entuziasm, iar conferințele susținute audiate cu viu interes.

Ca urmare a activității susținute pe care au desfășurat-o în cadrul Societății, Nicolae Iorga, Gheorghe Țițeica, generalul Rudeanu, Constantin Argetoianu, G. Marinescu, C. Rădulescu-Motru, au fost aleși membrii de onoare ai societății¹².

Intrarea în cel de-al zecelea an al existenței societății a fost marcată printr-un "Festival Beethoven" desfășurat la Teatrul Național. Cu ocazia conferinței festive, președintele Societății Charles Laugier preciza: "Faptul că o societate culturală să poată trăi nouă ani în Craiova e îmbucurător desigur, e unic și merită să fie relevat; dar ceea ce este mai remarcabil nu e durata, cât calitatea acțiunilor inspirate de societatea noastră"¹³.

Răspunzând nevoilor de cultură ale unor largi categorii socio-profesionale atât din Oltenia cât și din alte zone ale țării, societatea a fondat numeroase secțiuni locale, și "case de citire" afiliate "Prietenilor Științei" în orașe și comune. Prima filială a Societății "Prietenii Științei", a fost înființată la 11 decembrie 1926 în comuna Dăbuleni, sub președenția dr. Gabor. "La întemeierea acestei societăți culturale, - se preciza în Darea de seamă pe anul 1935 - ne-a fost îndemn, nu numai grija ce ne-a inspirat-o lipsa de cultură a consătenilor noștri, cât și exemplul ce ni-l dau alte țări, ce fac eforturi considerabile, prin înființarea de societăți la sate cu scop educativ și instructiv"¹⁴. "Case de citire" au fost înființate în comunele: Gogoșu, Coțofenii din Față, Argetoaia, Măceșu de Sus, Baia de Aramă, Negoști, Teasc etc, ale căror biblioteci au fost dotate cu cărți.

Cu toate că Societatea din București și-a încetat activitatea în 1921, filiala din Craiova și-a continuat-o, cu rezultate apreciable, decenii în șir.

În condițiile în care învățământul românesc nu reușise să cuprindă în procesul de instruire întreaga populație a țării, iar Craiova nu beneficia de instituții de învățământ superior, Societatea "Prietenii Științei" a avut un rol deosebit în culturalizarea și instruirea unor largi categorii sociale, a suplinat lipsa instituțiilor universitare revendicate de Oltenia încă din timpul revoluțiilor de la 1848.

Definitiv pentru rolul cultural-științific, pentru locul pe care l-a ocupat în viața culturală națională, filiala Craiova a Societății "Prietenii Științei" este Apelul publicat în 1920 prin care se solicita necesitatea înființării "Universității Libere". "Dacă arta și știința, dacă civilizația, deci - se arată în Apel - ar pătrunde în orașele și satele noastre oltenești, olteanul, prin însușirile sale alese, ar fi fără îndoială primul român din România Mare.

Este dar o datorie patriotică, este o chestiune de ambiție ca noi oltenii, și în această privință capitala, Craiova, trebuie să dea exemplu și să ia inițiativă, să ne unim, să ne încordăm puterile pentru a face din Craiova nu numai un centru de negustori și de rentieri, dar un centru industrial și cultural, un, centru creator de viață, a cărui lumină să iradieze nu numai în cuprinsul Banatului Oltenesc, dar în întreaga Românie Mare"¹⁵. În ședința din 6 aprilie 1922 se hotărăște înființarea "Universității Libere" din Craiova, care și-a început cursurile la 1 Mai în cadrul Liceului "Carol I", sub denumirea de Universitatea Liberă "Prietenii Științei". "Scopul acestei Universități Libere - se preciza în Actul constitutiv - este de a răspândi cultura generală și de specialitate printre cei dornici de instrucțiune, dar care n-au avut și n-au posibilitatea de a și-o completa la școalele oficiale. Învățământul acestei Universități va fi de preferință de ordin practic și în legătură cu problemele actuale ale vieții noastre politice, sociale și economice, completând astfel cunoștințele și însușirile potrivit realităților de azi"¹⁶.

Consiliul Societății "Prietenii Științei" format din Charles Laugier, N. Enculescu, Dem. D. Stoenescu, A. Vasulescu, G. M. Demetrescu, V. Sandulian, C. M. Ciocazan, Carianopol, Brădețeanu, A. Metzulescu a hotărât, la 26 noiembrie 1925, să facă demersurile necesare pentru înființarea unei universități la Craiova solicitându-se în acest sens sprijinul parlamentului, "Oltenia" este cel mai prielnic

mediu social în mijlocul căruia trebuie să se înalțe un mare centru de cultură "Universitatea din România de apus". Odată creată Universitatea Olteniei, - aprecia generalul Rudeanu - ea se va ridica desigur cu o rezeziune uimitoare, și va deveni curând cel mai de seamă templu de știință și de energie românească, fiindcă din lăuntrul său în afara lui și din afara lui spre înlăuntrul său, va clocoti, printre puternicele sale raze de lumină, o nețărmită și fierbinte dragoste de țară și de neam"¹⁷.

Activitatea Societății "Prietenii Științei" nu s-a redus doar la conferințe. Ea a fost cel mai prodigios for cultural-științific din țară, punând bazele unor instituții și publicații care, răspunzând multiplelor cerințe culturale ale populației, au îmbogățit și au diversificat întreaga viață publică a Craiovei. "Din frumoasele și nețărmiturile orizonturi de cultură și știință - se arăta în apelul "Craioveni fiți prietenii științei", publicat cu ocazia celei de-a 120-a conferință - trebuiește să mai desprindem și să mai sădim, aici, în Craiova, altceva decât conferințe, biblioteci, muzee, grădini zoologice și botanice, publicațiuni periodice, reviste, publicațiuni de popularizare, dar mai cu seamă și în prima linie cinematografia instructivă și educativă"¹⁸.

Adunarea generală a Societății pe anul 1934 a ales președinte pe profesorul C. D. Fortunescu, în locul avocatului Dem. D. Stoenescu și a hotărât să aloce fondurile necesare pentru realizarea a două opere de artă dedicate profesorilor George M. Fontanini și Mihail Strajan, busturi realizate de sculptorul S. Severin și dezvelite printr-o impresionantă solemnitate, în ziua de 27 noiembrie 1938, după oficierea unui serviciu religios, ce s-a săvârșit în prezența d-lui Rezident Regal al Ținutului Olt, gen. R. Scărișoreanu; a persoanelor oficial invitate, a membrilor Societății "Prietenii Științei" a profesorilor Colegiului Național "Carol I", a membrilor familiilor defuncților și a elevilor colegiului. După sfințirea busturilor de către preotul Gh. I. Ghia, paroh al Bisericii Sfânta Treime și membru în comitetul Societății "Prietenii Științei", au urmat discursurile d-lui C. D. Fortunescu, președintele Societății și al comitetului de inițiativă; A. Voiculescu, C. Iliescu, directorul Colegiului Național "Carol I", care a primit în păstrare aceste busturi ridicate prin subscripție publică din inițiativa Societății"¹⁹, opere de artă care se află și astăzi în rotonda Colegiului "Carol I" din Craiova.

Societatea a adus la îndeplinire vechea dorință a membrilor săi de a ridica o cruce pe mormântul lui Victor Anestin, unul din întemeietorii societății, al cărui mormânt se află la cimitirul Bellu din București. Costul crucii a fost plătit din fondurile societății iar lucrarea executată de arhitectul I. Mayer din București ²⁰.

Durata existenței și activității societății din 1915 până în preajma celui de-al doilea război mondial, amploarea și diversitatea manifestărilor organizate, nu s-ar putea explica fără entuziasmul cu care aproape totalitatea intelectualității craiovene a susținut material și moral acțiunile desfășurate, fără sprijinul permanent al prefecturii, primăriei și al celorlalte instituții craiovene, fără interesul larg al locuitorilor zonei. La 30 decembrie 1921, Societatea "Prietenii Științei" număra 471 de membri activi care cotizau, participând alături de subvențiile instituțiilor județene și municipale, la constituirea fondurilor necesare societății. Veniturile provenite din conferințe, abonamente, cotizații, festivaluri, donații și dobânzi cresc an de an, ridicându-se la 3.390 lei în 1919; 896.898,25 lei în 1926 și la 94.700 lei în 1930²¹.

Manifestările prilejuite de sărbătorile celei de a 500-a conferință au evidențiat capacitatea organizatorică și numărul științific deosebit al membrilor Societății.

Articolul "O aniversare culturală", publicat în ziarul "Presa" din februarie 1932 arată: "Societatea "Prietenii Științei" din Craiova a serbat, duminică 21 februarie a.c., activitatea neîntreruptă de 17 ani împliniți cât și evenimentul cultural, - așa de rar, a celei de a 500 conferință ținută, în acest oraș" conferință susținută de Gh. Țițeica și intitulată "Rolul culturii în dezvoltarea noastră națională". Festivitățile au început printr-un parastas oficiat la biserica Sf. Treime de preotul Gh.I.Ghia, pentru pomenirea foștilor membri ai societății, de unde numeroasa asistență s-a îndreptat spre sala Teatrului Național pentru a asculta conferința academicianului Gh. Țițeica²². Cu acest prilej președintele Dem. D. Stoenescu a prezentat o dare de seamă asupra întregii activități a societății, mulțumind publicului craiovean, colaborator cu vorba și fapta la activitatea societății, pe care a sprijinit-o în mod dezinteresat pentru desăvârșirea operei culturale ceea ce a dus la creșterea numărului ascultătorilor acestor conferințe.

"Societatea - preciza președintele - este cunoscută nu numai în Oltenia, dar și în întreaga țară. Activitatea intensă a societății este o frământare a minților cuminți și cinstite, care doresc ca tot ce iese din rodnicia lor să fie consolidat temeinic și după nevoile viitorului. Fiindcă de acum înainte, aproape totul este de refăcut, de la mare la mic, de la sat la oraș, de la pământ la cer. Și acestea, nu se pot înfăptui, decât printr-o încordată muncă de la care noi nu ne putem da înapoi, fiindcă cei de la "Prietenii Științei", sunt din marea armată, a muncii sănătoase, a muncii creatoare, a muncii de îndreptare sau chiar de renaștere, a muncii din greu, a muncii cu spor și bine pentru viitorul acestui neam. Să facem un jurământ de legătură în lupta ce o ducem pentru o înaltă moralitate: muncă, peste tot muncă! Munca, pentru stârpirea neghinei aruncată pe ogor! Muncă pentru o solidaritate adevărată între cei buni! Muncă pentru ca lumina să străbată adânc între cei ținuți în întuneric! Muncă, muncă și numai muncă, fiindcă cum spunea și M. S. Regele Carol al-II-lea la Cluj în octombrie 1930: <<Munca nu este numai o cheltuială de energie fizică sau intelectuală, ci o credință și o disciplină">>²³.

După încheierea conferinței, academicianul Gh. Țițeica "conferință de o atât de aleasă formă și bogată concentrare de idei cu privire la viața noastră culturală și la rostul acestei vieți în dezvoltarea națională a poporului românesc", membrii Societății "Prietenii Științei" s-au, întrunit la Școala de menaj "Dimo Popovici" spre a sărbători atât pe Gh. Țițeica cât și pe C. M. Ciocazan și C. D. Fortunescu.

"D-l. prof. Gh. Țițeica răspunzând celor ce l-au sărbătorit -preciza documentul - arată recunoștința sa față de orașul Craiova, 'deși de origine severinean, totuși viața domniei sale sufletească este formată aici la Craiova și legată de acest oraș în timpul celor opt ani petrecuți în școala craioveană" unde și-a luminat mintea și și-a format cultura. Aici s-a renăscut d-sa, profesorilor de aici de la Liceul "Carol I", își datorește d-sa cultura, și acestora le arată d-sa toată recunoștința! Afirmă că orașul Craiova trăiește pe un plan intelectual superior, dovada este toată manifestarea culturală de astăzi, dovadă că orașul a dat artelor românești un Stoenescu, iar diplomația pe Titulescu. Ca fiu adoptiv al Craiovei și fondator al Societății "Prietenii Științei" urează acesteia să ajungă la cea de-a 1000 conferință și să țină sus drapelul culturii în acest oraș. Ne așteptăm la vremuri grele, dar am convingerea că aici se va ține piept tuturor greutăților"²⁴.

La festivitate au luat parte: Gh. Țițeica, C. D. Fortunescu, M. Paulian, părintele Popescu-Breasta, Preot Gh. I. Ghița, Brădățeanu, Eugen Ciolac, dr. F. Mayer, G. Mil. Demetrescu, arhitect Anastasescu Maria Ghioculeseu, Dem. Stoenescu, C. M. Ciocazan, general Pașalega, general S. Dimitriu, M. Nenoveanu, Petre P. Andreescu, Dr. Metzulescu, Șt. Ciuceanu, Dr. Albu, Dr. Eskenasy, Constantin Jormescu, M. Steureanu, Mișu Puțureanu, C. Iliescu, arh. T. Oanță și "două domnișoare franceze sosite din Franța și aflate la serbare, cărora C. D. Fortunescu le urează bun venit în mijlocul intelectualilor craioveni și închină pentru Franța"²⁵.

A 500-a conferință a constituit un eveniment cultural deosebit nu numai în activitatea societății ci și în cea a Craiovei și a Olteniei.

Una dintre cele mai importante realizări ale societății "Prietenii Științei" a fost apariția în ianuarie 1922 a primului număr al revistei "Arhivele Olteniei", prestigioasă publicație din, perioada interbelică: "Înseamnă însă aceasta că ne vom limita numai la publicații referitoare exclusiv la Oltenia? Desigur că nu - se preciza în Apelul lansat în 1922 - suntem o părticică dintr-un tot, o regiune dintr-o țară și tot ce atinge țara, toate programele științei, toate mișcările și manifestările sociale ne ating și pe noi; regionalism nu înseamnă exclusivism. Asemenea nu vom exclude subiectele care, fără a trata chiar despre Oltenia, sunt totuși o manifestare a spiritului oltenesc și vom reproduce cu bucurie tot ce se va mai scrie cu privire la olteni și de către alții decât oltenii..."

Apariția îndelungată a revistei "Arhivele Olteniei" (1922-1943), tematica diversă și complexă, nivelul științific și literar al studiilor și comunicărilor publicate, renumele național și internațional al colaboratorilor au făcut din această publicație unul din titlurile de mândrie ale intelectualității românești interbelice.

Caracterul enciclopedic a situat "Arhivele Olteniei" în rândul celor mai prestigioase publicații de profil din țară, mai ales prin materialul istoric, etnografic și literar publicat. Ion Bianu vedea în "Arhivele Olteniei", "neprețuită comoară pentru istoricii prezenți și viitori"²⁶

Un alt deziderat al societății a fost cel al înființării unei tipografii proprii pentru a da viață conferințelor și studiilor întreprinse de oameni de cultură din Oltenia. Astfel în anul 1926 societatea înființează "Tiparul Prietenii Științei".

Societatea "Prietenii Științei" a militat, de asemenea, pentru înființarea în Oltenia a Universității cu profil de economie, științe juridice, agronomie, care corespundea cerințelor sociale ale dezvoltării Olteniei. În memoriul înaintat Ministerului Instrucțiunii la 26 noiembrie 1926, se preciza : "masele mari atât din Craiova cât și din întreaga Oltenie se arată profund averse de cultură, de lumină. Aceasta explică de ce Societatea "Prietenii Științei" din Craiova, în numele căreia am onoarea a vă adresa această cerere, a reușit să se mențină și să obțină de 12 ani de când ființează un succes pe atât de desăvârșit pe cât de neașteptat în activitatea sa culturală. Societatea vine să vă solicite respectuos înființarea și în Craiova a unui început de învățământ universitar care s-ar putea traduce de odată prin o Academie agricolă, industrială și comercială printr-o acțiune de științe politice și administrative, pentru pregătirea viitorilor funcționari ai statului, printr-un institut electrotehnic, o școală pregătitoare de medicină sau altele"²⁷.

Participanți la manifestările prilejuite de sărbătorirea a 25 de ani de existență a "Cercului Medico-Farmaceutic" din Craiova, la 18 decembrie 1927, Dr. C. Angelescu, Ministrul Instrucțiunii Publice și Dr. C. Argetoianu, Ministru al Domeniilor, și-au manifestat adeziunea la inițiativa înființării la Craiova, "a unui centru universitar unde studenții ar putea să-și asimileze un capital și de cunoștințe și de suflet românesc", la "construirea unui Palat cultural cu o sală de conferințe, săli de muzee, biblioteci etc, indispensabile culturii poporului"²⁸.

În cuvântul său, C. Angelescu a declarat că "va înscrie în programul său de activitate înființarea în Craiova, deocamdată a unui Institut de Înalte studii Agricole și Comerciale; că va dona din bugetul Ministerului Instrucțiunii suma de 500.000 lei, pentru Palatul Cultural, iar din averea personală suma de 100.000 lei, tot în acest scop". La rândul său, C. Argetoianu afirma că "una din dorințele sale intime, dintre cele mai arătoase este de a vedea capitala Olteniei înzestrată dacă nu cu o universitate completă, dar cel puțin cu o facultate de medicină - și va ști să aleagă căile pentru a ajunge la acest scop"²⁹.

Prin întreaga activitate culturală Societatea "Prietenii Științei" fiind elementul cel mai dinamic al acesteia, Craiova era considerată "în afară de Iași, singurul oraș din vechiul regat a cărui viață intelectuală nu este complet umbră de București și se manifestă prin cercuri și publicații cu caracter științific și estetic, teatre, muzee, bănci mari, comerț de cereale, mori, fabrici ceramice și de conserve"³⁰.

Continuând și ridicând pe un plan superior preocupările culturale ale altor societăți care au activat la Craiova la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul celui de-al XX-lea, răspunzând nevoilor stringente de informare și educație ale unor largi categorii socio-profesionale și subliniind absența simțită a unor instituții de învățământ superior Societatea "Prietenii Științei" a desfășurat de-a lungul a mai multor decenii o prolifică activitate de răspândire a cunoștințelor științifice, de cercetare pe diverse profiluri, impunându-se ca cea mai reprezentativă asociație culturală a Olteniei interbelice.

NOTE

¹ Arhivele Olteniei, I, nr. 2-3, 1922, p. 191

² *Ibidem*, p. 192

³ *Idem*

⁴ Arhivele Olteniei III, nr. 12, 1924, p.161-162

⁵ *Istoria Ilustrată a Craiovei*, Ed. Dova, 1996, p. 202

⁶ Muzeul Olteniei, Fond Societatea "Prietenii Științei"

⁷ Statutul Societății "Prietenii Științei", Craiova, Ramuri, 1919, p. 3-4

⁸ "Democrația olteană", I, nr. 1 Craiova, 15 martie 1919, p. 16

⁹ *Ibidem*, nr. 2, 15 aprilie 1919, p. 37

¹⁰ Muzeul Olteniei, Fond Societatea "Prietenii Științei"

¹¹ Arhivele Olteniei I, nr. 2-3, 1922, p. 396

¹² Muzeul Olteniei, Fond Societatea "Prietenii Științei"

¹³ Arhivele Olteniei I, nr.12, 1924, p. 161

- ¹⁴ Dare de seamă, 1935, Filiala Dăbuleni - Romanăți, Caracal, 1936, p. 5
- ¹⁵ Arhivele Olteniei I, nr. 2-3, 1922, p. 256-257
- ¹⁶ *Ibidem*, p. 258
- ¹⁷ *Ibidem*, p. 261
- ¹⁸ Muzeul Olteniei, Fond Societatea "Prietenii Științei"
- ¹⁹ *Ibidem*
- ²⁰ *Ibidem*
- ²¹ *Ibidem*
- ²² "Presa" II, nr. 19, 22 februarie 1932
- ²³ Muzeul Olteniei, Fond Societatea "Prietenii Științei"
- ²⁴ *Ibidem*
- ²⁵ *Ibidem*
- ²⁶ Florea Firan, *Profiluri și structuri literare*, Scrisul Românesc, 1986, p. 345
- ²⁷ Muzeul Olteniei, Fond Societatea "Prietenii Științei"
- ²⁸ *Ibidem*
- ²⁹ *Ibidem*
- ³⁰ *Istoria Ilustrată a Craiovei*, p. 234

STATUTUL SOCIETĂȚII „PRIETENII ȘTIINȚEI” CRAIOVA

Scopul societății, numele, durata.

Art. 1.—Se înființează în Craiova o societate care să întrunească toate persoanele dornice de răspândirea cunoștințelor teoretice și practice ale tuturor științelor.

Art. 2.—Mijloacele pentru ajungerea acestui scop sunt: a) ținerea de conferințe și cursuri populare, atât în Craiova cât și în toate centrele din Oltenia, unde s’ar putea constitui o secțiune a acestei societăți; b) înființa-

Statutul Societății "Prietenii Științei"
adoptat la 22 ianuarie 1919

CARTE DE MEMBRU

Nr. _____
a D. luu
D. Aprescu.
domiciliul Craiova

valabilă pentru anul 1939.

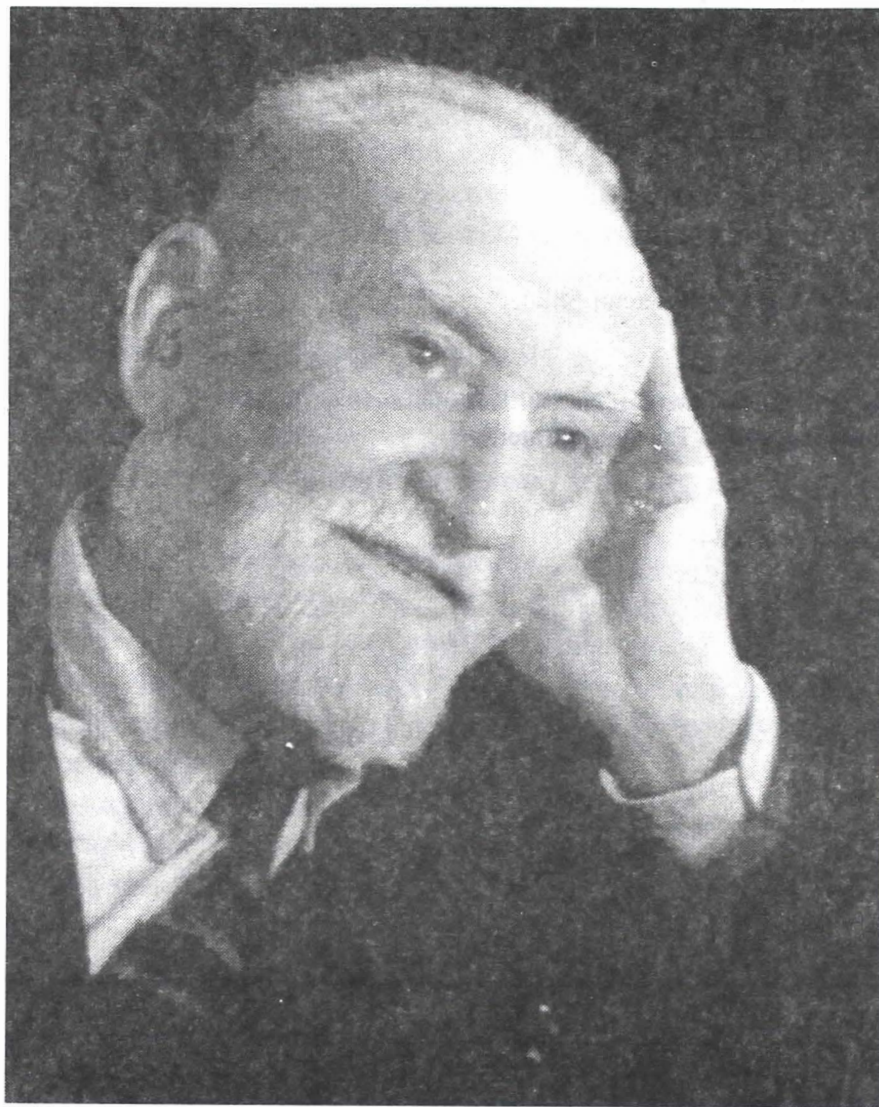
Președintele Societății

C. D. Fortuna
Secretar General,

Cartea de față servește pentru identificarea membrilor Societății, întru folosirea drepturilor ce această calitate le conferă. Ea se va arăta la cerere.

Carte de membru al Societății
"Prietenii Științei"

C. D. Fortunescu, președinte al Societății "Prietenii Științei"

SOCIETATEA „PRIETENII ȘTIINȚEI”
ȘI
BAROUL DE DOLJ

vă roagă să binevoiți a lua parte Duminică 13 Ianuarie
1929, orele 11 a. m., în sala Teatrului Național, la
conferința D-lui

GEORGE FOTINO

Doctor și Laureat al Facultății de Drept din Paris,
care va vorbi despre:

*„VECHILE INSTITUȚIUNI JURIDICE ȘI POLI-
TICE ROMÂNEȘTI.—ORIGINI ȘI INFLUENȚE”.*

Scrisul Românesc, Craiova

Invitație la Conferința susținută de George Fotino

Societatea «Prietenii Științei»
DIN CRAIOVA
INFIIINȚATA IN ANUL 1914
PERSOANĂ MORALĂ ȘI JURIDICĂ

Stimate Domn,

Societatea culturală „Prietenii Științei” și Colegiul Național „Carol I” din Craiova, au luat inițiativa eternizării memoriei a trei din vechii noștri profesori, anume :

GEORGE M. FONTANIN
G. P. CONSTANTINESCU
MIHAIL STRAJAN

ridicându-le, monumente de piosă și recunoscătoare amintire, câte un bust de bronz, care să fie așezat la loc de onoare în școala pe care aceștia au servit-o cu credință și devotament.
Întru acest scop, facem un călduros apel la alesele D-lor voastre sentimente, rugându-vă să vă alăturați ostenelelor noastre, și să ne ajutați ca să putem înălța ceea ce ne-am propus, înscriind pe lista de mai jos sumele, or cât de modeste ar fi, cu care puteți contribui D-voastră, ca și amicii și cunoștințele D-lor voastre.
Primul fond care s'a subscris până acum este suma de 15.000 lei a Ministerului Instrucțiunii Publice, prin bunăvoința titularului actual, d-l ministru Dr. C. Angelescu, fost școlar al Colegiului craiovean. Deschidem cu ea lista noastră de subscripție, în speranță că aceasta ne va fi de bun augur.

În numele Comitetului de inițiativă

Președintele Soc. „Prietenii Științei”
Prof. C. D. Fortunescu

LISTA DE SUBSCRIPȚIE No. 6. -

No. corent	NUMELE ȘI ADRESA SUBSCRIITORULUI	Suma subscrisă	SEMNĂTURA
1	N. Coculescu	1000 lei	N. Coculescu
2	Prof. dr. Constantin		
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			
12			
13			
14			
15			
16			
17			
18			
19			
20			

Listă de subscripție pentru ridicarea busturilor profesorilor
G. M. Fontanin, G. P. Constantinescu și M. Strajan

TEATRUL NAȚIONAL

Palatul Colegiului Național Carol I

A 596-a

Conferință

Societatea „Prietenii Științei” Craiova

Persoană morală și juridică - înființată în anul 1914

Duminică 29 Aprilie 1934, ora 11 a.m. precis

D-I General Radu Rosetti

Membru al Academiei Române

va vorbi despre:

Amintiri despre Regele Ferdinand I.

Conf. No. 597 Duminică 6 Mai va vorbi D-I Prof. Univ. Ch. Musceleanu

Tip. Caprița Piața Veche Craiova

TEATRUL NAȚIONAL

A 495-a

Conferință

Societatea „PRIETENII ȘTIINȚEI” Craiova

Persoană morală și juridică

— înființată în anul 1914

DUMINECĂ 17 IANUARIE 1932 ora 11 a. m. precis

SARBATORIREA POETULUI OCTAVIAN GOGA

D-L PROF. ILIE ION VA VORBI DESPRE : OPERA POETULUI OCTAVIAN GOGA

D-na Tantzî Constantinescu-Soprană și D-I G. Popescu-Basu precum și D-I M. Cosmin, D-I D. Rocoș și D-I P. Nove dela Teatrul Național vor citi și cânta din opera D-lui Octavian Goga.

No. 405 Duminică 24 Ianuarie va avea loc Sărbătorirea Unirii.

Vor conferența D-nii : Prof. univ. G. Țițeica, Prof. I. Simionescu, Petrovici, Părintele Popescu-Breasta, A. Vasulescu, Dr. N. Petrescu, Cruceru N., Niculescu, Conța, M. Paulian, Lungulescu, St. Cluceanu, T. G. Oanță, General Papalega și alții

Cursurile Universității Libere vor reîncepe la 3 Februarie și au loc în sala de Conferințe a Liceului Carol I în ora 6 seara—intrarea liberă

Marti va vorbi D-I Prof. D. Dăneșcu: Din tainele cerului (cu proiecțiuni)

Miercuri „ „ „ „ Mihail Paulian: Din istoria literaturii române (Sec. XIX)

Joi „ „ „ „ C. S. Nicolaescu-Plopău: Din trecutul îndepărtat al Olteniei (cu proiecțiuni)

Biletele pentru conferințe se găsesc la Tiparul Prietenii Științei, str. Unirii 102.

7207.—Tiparul Prietenii Științei, Craiova

Afișe ale Societății "Prietenii Științei"